

Landschappelijk booronderzoek – 2017|306

Colofon

Opdrachtgever: Vlaamse Milieumaatschappij

Titel: Herinrichting Poekebeek, Nevele
Archeologienota Archeologisch Vooronderzoek
Programma van Maatregelen - 2017F351
Landschappelijke Boringen - 2017I306

Status: definitief

Datum: 15 december 2017

Auteur: K. Van Quaethem, M. Van de Vijver & N. Vanholme

Kaartvervaardiging: K. Van Quaethem

Terreinwerk: F. Philipsen, R. Paulussen (Archepro)

Projectcode: 2017F351 / 2017I306

Raaproject: NEPO01

Erkend archeoloog: RAAP België (OE/ERK/Archeoloog/2016/00154)

Bewaarplaats documentatie: RAAP België,
Steenweg Deinze 72,
9810 Nazareth

Bevoegd gezag: agentschap Onroerend Erfgoed

RAAP België BVBA
Steenweg Deinze 72
9810 Nazareth
telefoon: 09/311 56 20 - 0498/44 16 99
E-mail: raap@raap.be

© RAAP België bvba, 2016

RAAP België aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit het gebruik van de resultaten van dit onderzoek of de toepassing van de adviezen.

1 Gemotiveerd advies

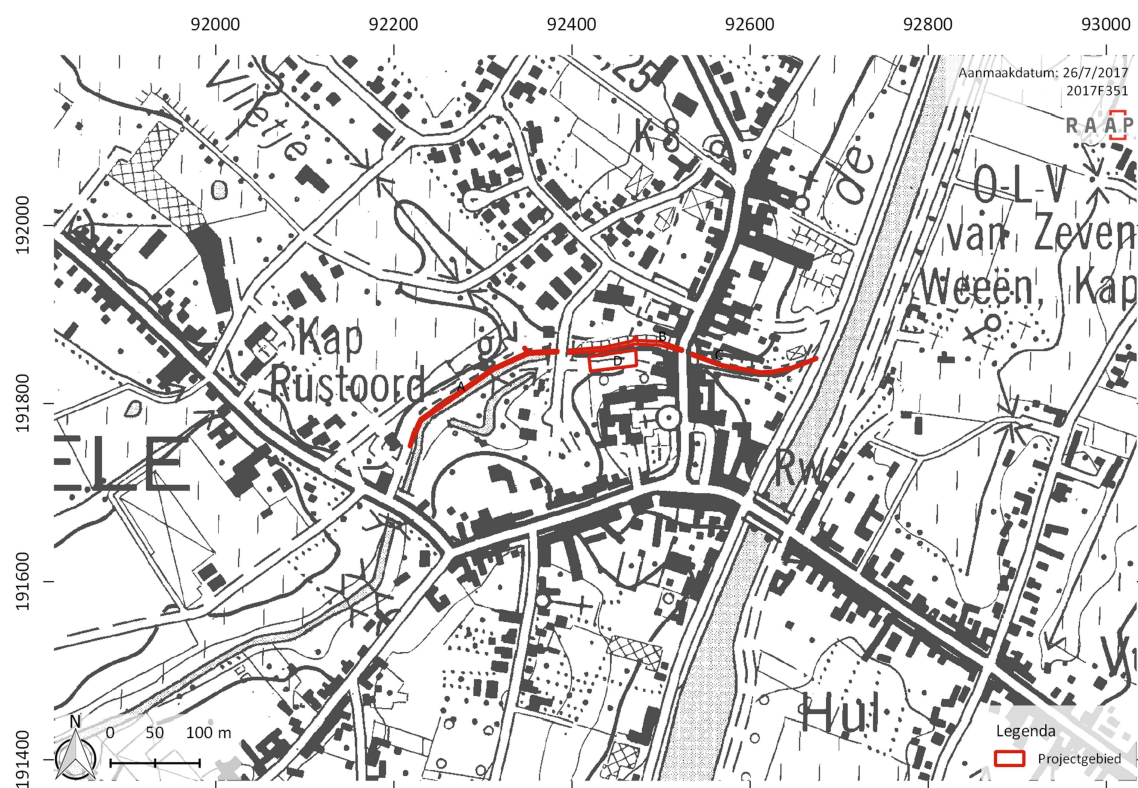
Het uitgevoerde vooronderzoek bestond uit een bureauonderzoek en een landschappelijk booronderzoek op zone D. Aan de hand van de resultaten kon de aan- of afwezigheid van archeologische resten in de zuidelijke helft van zone D niet worden aangetoond.

Er dient op deze locatie bijkomend onderzoek te gebeuren. Omwille van de aanwezigheid van vegetatie (meerjarige bomen en struiken) is het niet mogelijk het beoogde vooronderzoek uit te voeren. Dit dient daarom te gebeuren volgens het **uitgesteld traject**.

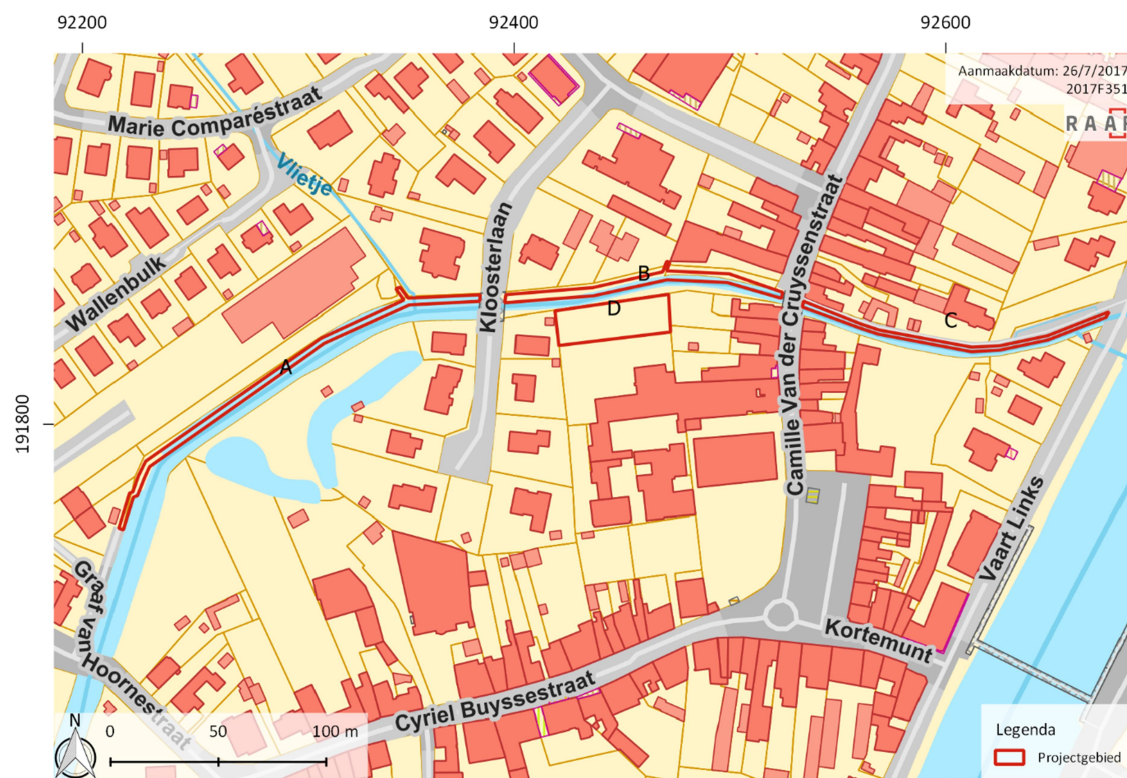
2 Programma van maatregelen

2.1 Administratieve gegevens

- *Naam plangebied en/of toponiem:* Nevele Poekebeek (zie figuur 1)
- *Adres:* /
- *Deelgemeente:* Nevele
- *Gemeente:* Nevele
- *Provincie:* Oost-Vlaanderen
- *Kadastrale gegevens:* Nevele, Afdeling 1, Sectie C, nummers 769C;
Nevele, Afdeling 1, Sectie F, nrs. 752, 372K, 367B3, 367V2
- *Oppervlakte plangebied:* 4 804m²
- *Oppervlakte zone D:* 883m²
- *Bounding box in lambertcoördinaten (X/Y):*
noordoost: X 92218 Y 191750
zuidwest: X 92676 Y 191871

Figuur 1 Topografische kaart met projectie van het plangebied (schaal: 1:10000 ; bron: NGI).

Figuur 2 Projectie van het plangebied op het kadasterplan (schaal: 1:3300 ; bron: Grootchalig Referentiebestand Vlaanderen, AGIV). Aanleiding

Figuur 3 Weergave van zone D op een recente luchtfoto. (schaal 1:600, bron: www.geopunt.be)

2.2 Onderzoeksdoelen en vraagstellingen

Het uitgevoerde onderzoek maakte duidelijk dat ter hoogte van zone D een walgracht, eventueel nog een deel van het voorhof kan worden verwacht. Deze structuren kunnen worden gerelateerd aan een donjon met oorsprong in de (wellicht) 11de eeuw. Een booronderzoek wees uit dat in het noordelijk deel geen archeologisch niveau aanwezig is. Het zuidelijke deel, waar een berm met verhard pad is gelegen, kon niet nader worden onderzocht.

Het bijkomend onderzoek zal zich voornamelijk richten op het zuidelijk deel van het terrein, namelijk daar waar de berm is gelegen en er nog geen extra informatie omtrent bodemopbouw kon worden ingewonnen. Het doel daarbij is voornamelijk na te gaan of er sporen onder de talud aanwezig zijn, en of deze kunnen worden gekoppeld aan de mottesite.

Daarbij worden volgende wetenschappelijke vraagstellingen in acht genomen:

- Zijn er op het zuidelijke deel van zone D archeologische niveaus bewaard? Op welke diept zijn deze gelegen?
- Zijn er resten die wijzen op de aanwezigheid van een gracht? En kan deze gracht worden gekoppeld aan de mottesite?
- Er wordt verondersteld dat binnen zone D ook de noordoostelijke hoek van het neerhof is gelegen. Kan dit met bewijzen hard worden gemaakt?
- Wat is de genese van de eventueel aanwezige gracht en hoe kan deze worden gelinkt met de reeds bestaande kennis over de motte? Welke nieuwe gegevens over de mottesite vloeien hieruit voort?
- Zijn er materiële resten bewaard in de gracht? Wat vertellen ze meer of de genese van de gracht, en over de bewoners (sociale status, eetgewoontes, ...)?
- Heeft de berm oudere voorgangers (resten van wallen) die kunnen worden gelinkt met het afbakenen van het neerhof?
- Zijn er andere sporen aanwezig? Wat is hun aard en datering?
- Is er verder onderzoek, in de vorm van een vlakdekkende opgraving, noodzakelijk? Welke zijn de onderzoeksvragen die hierdoor kunnen worden beantwoord? Of volstaat de totaaluitwerking van de gegevens van het vooronderzoek?

2.3 Onderzoeksmethode en -strategie

Het bijkomend onderzoek gebeurt door middel van twee proefputten. Eén dwars op de berm (en mogelijk gracht), een tweede tegen de oostelijke zijde van het plangebied. Het terrein van het schoolterrein wordt hierbij gevrijwaard en er wordt voldoende afstand behouden tot de omheining van het terrein. De zuidoostelijke hoek wordt immers gespaard van diepgaande bodemingrepen (zie Verslag van Resultaten). Enkel wanneer in de proefput 2 uitzonderlijke vondsten worden aangetroffen, moet in overleg met alle betrokken partijen de mogelijkheid worden overwogen om de put naar het zuiden uit te breiden.

Een bijkomend onderzoek door middel van mechanische boringen in de berm en het pad wordt niet aanbevolen. Bij positief resultaat, namelijk het aantreffen van de gracht, zal alsnog een bijkomend onderzoek betekenen, waardoor het traject wordt verlengd en de kosten hoger worden. Daarnaast zullen niet alle onderzoeksvragen kunnen worden beantwoord door middel van deze methode.

figuur 4 Situering van de proefputten op de luchtfoto, met aanduiding van de talud en het pad. (schaal 1/600, bron: www.geopunt.be)

2.4 Onderzoekstechnieken

De proefputten worden aangelegd na het verwijderen van de vegetatie. Hierbij worden de bomen niet ontstronkt of uitgegraven, maar tot het maaiveld afgezaagd.

Voorafgaand de start van de aanleg van de proefputten voorziet men bemaling om het onderzoek zo goed mogelijk te kunnen uitvoeren. De afwezigheid van bemaling kan ervoor zorgen dat alsnog geen duidelijk beeld van de archeologische structuren wordt verkregen. Een te hoge waterstand kan er namelijk voor zorgen dat de werken vroegtijdig moeten worden gestopt, en daardoor niet alle onderzoeksvragen kunnen worden beantwoord. Dit kan leiden tot een extra onderzoek.

De beide proefputten worden doorheen de talud gegraven, met als doel de opbouw ervan te kunnen registreren. Indien tijdens de werken blijkt dat deze geen bijkomende archeologische informatie verschaft, kunnen deze in functie van het verder verloop van het onderzoek worden weggegraven. Dit kan bijvoorbeeld nodig blijken om de veiligheid tijdens het verder verdiepen van de proefputten te garanderen. Beide proefputten worden tot een maximale diepte van ca. 3,5m aangelegd. Indien er toch dieper dient te worden gegraven, dient dit eerst besproken te worden met de opdrachtgever.

Een **eerste werkput** wordt dwars op de talud gelegd, vrij centraal op het terrein. De lengte overspant de volledige talud, de breedte is minimaal 4m. Hierdoor wordt een oppervlak van ca. 40m² verkregen. De breedte van 4m wordt behouden voor elk vlak dat wordt geregistreerd. Indien nodig, zijn de profielen getrapt. Dit om instorting te voorkomen en in functie van de veiligheid voor de onderzoekers.

Door de afwezigheid van stratigrafische gegevens, is het niet mogelijk om de diepte vast te stellen van de archeologische niveaus die dienen te worden aangelegd. Een mogelijk eerste niveau zal zich vlak onder de talud bevinden, of onder de teelaarde die daaronder ligt.

Volgende zaken worden in acht genomen:

- Tijdens het onderzoek gaat de aandacht voornamelijk naar de mogelijke aanwezige gracht en mogelijke sporen ten zuiden ervan, al dan niet afkomstig van het neerhof. Uiteraard worden ook andere sporen met nodige zorgvuldigheid geregistreerd.
- Indien een gracht aanwezig is, wordt deze volledige gecoupeerd. Eventuele vondsten worden per laag ingezameld. In het andere geval wordt de profielput aangelegd tot op de natuurlijke bodem.
- Indien nodig zullen bijkomende boringen extra informatie verschaffen over de natuurlijke opbouw van de bodem.
- Minstens één van de twee bekomen profielen wordt geregistreerd, ongeacht de aanwezigheid van een gracht.

De **tweede werkput** bevindt zich in de zuidoostelijke hoek van het terrein. De afmetingen van deze put zijn globaal 11m op 7m. Hierbij wordt een proefput van 77m² bekomen. De afmetingen zijn ruimer omdat hier mogelijk een hoek van de omwalling aanwezig is. Er kan enkel een goed beeld van worden verkregen indien een voldoende groot oppervlak wordt vrij gelegd. Indien nodig wordt de put uitgebreid. Naar veiligheid en diepte van de archeologische vlakken gelden dezelfde gegevens als hierboven beschreven.

Bijkomend worden volgende zaken in rekening gebracht:

- De aandacht gaat voornamelijk naar de mogelijke aanwezigheid en exacte ligging van de hoek van de walgracht. Het aanleggen van een archeologisch vlak op juiste diepte is van belang.
- Indien deze wordt aangetroffen wordt de gracht stelselmatig verdiept, indien nodig worden bijkomende vlakken geregistreerd. Dit kan nuttig zijn bij de interpretatie van de genese van beide grachtdelen.
- zowel het west- als zuidprofiel worden geregistreerd.

Tijdens het vooronderzoek worden de nodige stalen genomen, onder meer in functie van pollenanalyse en macroresten. Ze zullen worden geanalyseerd in functie van de totaaluitwerking van het vooronderzoek indien een bijkomende opgraving niet zal leiden tot potentiële kenniswinst.

De resultaten worden voorgelegd aan de heer Luc Bauters, archeoloog bij de provincie Oost-Vlaanderen. In onderling overleg zal een beslissing worden genomen over het vervolgtraject.

2.5 Voorziene afwijkingen ten aanzien van de Code van Goede Praktijk

Er worden geen afwijkingen voorzien ten aanzien van de Code van Goede Praktijk.